

týřům by mělo záležet na tom, aby byla historická paměť daného společenství, kterému slouží, živá. Přiznám se, že jsem si nedávno s dojetím četl dějiny své farnosti, které olpínští bohoslovci umístili na internetové stránky. Spoustu důležitých událostí jsem dosud neznal. Naši předkové, kteří žili před námi, tu pracovali, modlili se, zvládali životní těžkosti, zápasili o svou víru, vytvářeli prostředí a tradici, která nás utvářela. Ještě jednou zopakují slova J. Brodského: „Oni nás stvořili.“ Existujeme právě díky nim. Čím hlouběji jsme si toho vědomi, tím snáze objevujeme vlastní identitu. Dějiny národa, farnosti a rodiny nekončí. Dnes vytváříme svou práci, úsilím, vírou a utrpením prostředí a tradici, ve které budou vyrůstat následující generace. Zakotvení v dějinách nás učí odpovědnosti za to, co po sobě zanecháme. Psané slovo nám usnadňuje předat dětem (tělesným i duchovním) hodnoty, které stvořily nás.

■ *Po jaké knížce rád sáhnete?*

Nejraději mám ty, v nichž je patrná jasná spojitost s autorovým osobním životem. I tehdy, když líčí život někoho jiného, interpretuje jej vždycky s odvoláním na svou zkušenost. Když proto slyším o nějakém dobrém spisovateli, nejprve si rád přečtu jeho životopis. Jeho životní styl může být důležitým východiskem k posouzení, zda se opravdu vyplatí věnovat mu čas. Toto hledisko se mi zdá velice důležité zvláště dnes, kdy se na nás valí lavina literárních děl nejrůznějšího druhu a kvality. Doporučeníhodnými autory jsou pro mě na příklad Solženicyn, Brodskij, Kierkegaard, Bonhoeffer, Herbert nebo Merton. To, co píší, mi zní pravdivě, protože je jejich tvorba spjata s jejich velkým životním úsilím a cestou poznamenanou často utrpením a zápasem. Bonhoefferovy *Dopisy z vězení*, Kierkegaardův *Deník* nebo *Památník* Etty Hillesumové, to je typ literatury, ve které se pije přímo z pramene. Pokud jde o duchovní literaturu, nejraději sáhnu po spisech světců a mystiků – ověřených a potvrzených autorů.

16. Láska a odpovědnost

■ *Tématu sexuální integrace jste věnoval mnoho pozornosti. Proč jste si mezi mnoha problémy, na něž narážíte při práci s lidmi, zvolil právě tento?*

Téma lidské sexuality se často vrací v rozhovorech s mladými lidmi v rámci duchovního vedení. V této oblasti existuje stále ještě mnoho strachu a nezdravého pocitu viny, ale také nezdravé zvědavosti a klamně fascinace. Týká se to jak kandidátů manželského stavu, tak i kněžského života. Čím větší je strach ze sexuality, tím větší je chorobná zvědavost a tím hlubší jsou iluze. Nezrale prožívaná sexualita se stává překážkou duchovního života. Není příjemné naslouchat těm, kteří se při vedení nebo při zpovědi neustále vrací k jedinému a všechna vysvětlení přijímají s nedůvěrou a podezřením. Tehdy má člověk dojem, že kdyby se svého problému zbavili, neměli by se při své práci na sobě čím zabývat. Pro duchovní život bývá nebezpečné jak podléhání smyslnosti spojené se sobectvím a neupřímností ke svému svědomí, tak i sexuální represe, která na tělo pohlíží s velkou nedůvěrou. Pokud se lidská sexualita, podle Desatera šestá v pořadí přikázání, stane první, uvede nepořádek a chaos do celého lidského života. A tak místo aby podle Stvořitelova plánu udržovala lásku a život, mění se v sebepoškozování a ublížení sobě i druhým.

■ *Jak vznikla kniha *Sexuální integrace*?*

Abych nemusel během exercicií nebo v duchovním vedení stále opakovat určité principy týkající se této oblasti, snažil jsem se shromáždit potřebné informace a vydat je v nějaké malé brožurce. Šlo především o pomůcku k ignaciánským exerciciím.

Ke spolupráci jsem přizval jednoho mladšího spolubratra. Abychom si usnadnili úkol, měli jsme v plánu získat potřebný materiál prostřednictvím otázek a odpovědí. Můj spolubratr odvedl pořádný kus těžké práce, když přepisoval téměř dvě desítky kazet a potom zpracovával celek. Když jsem dostal první pracovní verzi, uvědomil jsem si, že to nebyl dobrý nápad na knížku o sexuální výchově. Všechno znělo nepřirozeně a vyumělkovaně. Změnil jsem tedy koncepci a rozhodl se zpracovat shromážděný materiál v knihu. Nakladatelství ji přijalo, nikoli však bez jistých obav. Sexuální integrace si všimli nejprve mladí, ačkoliv byla určena nejen jim, ale také jejich rodičům, vychovatelům a pastýřům. Všimly si jí i světské kruhy zabývající se toutéž problematikou. Potěšilo mě ale především to, že po knize sahalí teenageři. Mnohé katolické časopisy pro mládež z ní uveřejnily úryvky nebo její recenze.

■ *Na téma sexuální výchovy se v té době objevila celá řada knih. Proč měla podle vás právě ta vaše mimořádný úspěch?*

Asi hlavně proto, že vnímá lidskou sexualitu bez jakéhokoli podezření. Představuje ji jako Boží dar, který slouží lidskému dobru a štěstí. Jednou se mě kdosi během jednoho televizního pořadu zeptal na její temné stránky. Spontánně jsem odpověděl, že sexualita žádné nemá. Celá je jasná, průzračná a krásná, jako všechno, co pochází od Boha. Jen temnota srdce způsobuje, že člověk skrze ni dokáže škodit sobě i bližním. Mnozí světští odborníci se trochu nad mým pozitivním přístupem pozastavovali: domnívali se totiž, že katolíci pokládají všechno týkající se tohoto jevu za nečisté, ošklivé a hodné pohrdání. Na tomto pozitivním pojetí lidské sexuality ale nebylo nic nového. Církev hledí na tuto záležitost trvale beze změny. Jinak ji podávali snad jen její jednotliví představitelé. Kniha byla povzbuzením směřovaným především mladým, aby vnímali problém svého sexuálního dospívání beze strachu, ovšem odpovědně ve vztahu k sobě i k druhým.

■ *Ve svých knihách často citujete dokumenty Apoštolského stolce. Nebyly na překážku pro světské prostředí, které neakceptuje katolickou sexuální morálku?*

Sexuální integrace je kniha, která celou záležitost představuje jasně a jednoznačně. Reprezentuje katolické hledisko, a protože více než devadesát procent Poláků přijímá křesť v katolické církvi, nemůže být pohled na tak důležitou životní oblast z této stránky brán na lehkou váhu. Uvědomují si to i hlasatelé odlišného názoru. Pobouření laického prostředí vyvolávají, jak se domnívám, spíše kryptokatolické publikace, ve kterých se nabízí katolické mravní řešení, ale s odvoláním výlučně na psychologickou a sociologickou argumentaci. Takový přístup se nedá zcela obhájit. Všechny existenciální, psychologické a sociologické argumenty mají své meze. Nelze hájit katolickou morálku výlučně tímto typem argumentace, protože je nutně zapotřebí opřít se také o zjevení, jež církev interpretuje.

Dokumenty Apoštolského stolce nám velice přesvědčivě ukazují, že mravní požadavky týkající se lásky a sexuality člověka nesvazují a neomezují, nýbrž poskytují jeho přáním a potřebám řád. Příliš dlouho byla katolická sexuální morálka interpretována v kategoriích zákazů a omezení. Tento typ budí dnes především u mladých lidí spontánní odpor a odmítnutí. S odvoláním na zkušenost lze ale velice snadno ukázat, že nemá-li být sexuální chování destruktivní, musí být odpovědné, rozumné a svobodné. Aby lidská sexualita skutečně sloužila lásce, měla by být podřízena duchovnímu životu.

■ *Někteří psychologové se na adresu katolické morálky obracejí s útkou, že vede lidi k sexuální represí.*

Všechna pravidla lidského jednání mohou být pokřivena těmi, kteří je předávají. V minulosti byly nepochybně zásady týkající se šestého přikázání někdy vykládány se strachem, což mohlo být chápáno jako pobídka k potlačování sexuálních přání a potřeb. Obvykle jsou mravní zásady interpretovány tím způsobem, kterým je člověk sám prožívá. Pokud rodič, vychovatel

nebo kněz sám podléhá represi, nelze se divit, že podle téhož klíče vykládá i etickou normu. V katolické morálce však přesto není ani stopy pobídky k potlačování, přestože je nepochybně náročná. Apoštolský stolec varuje v jednom ze svých formačních dokumentů před takovou sexuální výchovou, která by „násobila potíže a prohlubovala nepokoj a zmatek“ mladých. Dále vybízí, abychom jim pomáhali oprostít se „od strachu a nepatřičného studu“, abychom nedramatizovali slabosti v této oblasti a „nenařadili oblast pokušení ke škodě pokojnému a normálnímu životu“.

■ *Vaše kniha vyšla v okamžiku horké debaty laického prostředí s církví na téma programu sexuální výchovy na školách.*

Kdyby nebylo této okolnosti, jistě bych se při psaní začal rychle věnovat jiným tématům. Spor okolo sexuální výchovy na školách způsobil, že jsem byl do něho zatažen jak ze strany církve, tak ze strany vlády. Kdyby mi někdo o několik let dříve řekl, že se stanu „expertem“ na výchovu a rodinný život, velice upřímně bych se tomu zasmál. Život před nás ale občas klade takové úkoly, které lze jen velice těžko předvídat. Přiznávám se, že jsem jej přijímal s nemalým vnitřním odporem. Protože byla *Duchovní cvičení* a celá problematika duchovního života pro mě mnohem důležitější, bál jsem se, že se za mnou potáhne stín tohoto „expertování“. Zdá se mi, že by se tématem sexuální výchovy dětí měli zabývat především rodiče a vychovatelé, kteří jsou rodiči, nikoli kněží. To, že jsem se jím zabíral, jsem vždycky považoval za určitý ústupek.

■ *Kniha vám ale otevřela cestu také do prostředí, které se zabývá sexuální problematikou profesionálně...*

Ještě než jsem ale začal být zván laickým prostředím, byl jsem pověřen církví, abych ji zastupoval ve zmíněné diskusi na téma sexuální výchovy ve škole. Potom jsem byl jmenován ministerstvem výchovy a vzdělání znalcem ohledně učebnic k předmětu výchova k rodičovství ze strany Polské biskupské komise

a recenzentem didaktického materiálu zdravotní výchovy ze strany ministerstva vnitra. Dále jsem byl členem ministerského poradenského sboru v záležitosti předmětu *nauka o sexuální životě člověka* zaváděného do škol. V rámci této skupiny jsme pracovali téměř rok a připravovali společný program výuky. Ten byl později ministerstvem schválen a v současnosti platí. Jsem také konzultantem Komise pro katolickou výchovu Polské biskupské konference.

■ *Jako recenzent jste se vyslovoval k učebnicím pro výchovu k rodičovství, Jak je hodnotíte?*

Jako zástupce episkopátu vydávám kladný posudek pouze na ty nabídky, které jednoznačně přijímají katolické řešení nejdůležitějších mravních problémů. Nerad bych se tu vyslovoval k tématu konkrétních učebnic s uvedením jejich titulů a autorů. Mnohé vznikly v krátké době pro okamžitou potřebu: napsat dobrou učebnici ve spěchu je ale těžké. V tomto tématu se nám nedostává jednodité, solidně zpracované a esteticky vydané učebnicové nabídky pro všechny vzdělávací stupně: pro základní školy, gymnázia i střední školy. Některé z nich jsou sepsány dobře a jsou oblíbeny i v laickém prostředí. Jiné jsou – nikoli bezdůvodně – permanentně zahrnovány posměchem na stránkách laického tisku kvůli použitému slovníku a typu argumentace. Bránit takové nabídky za každou cenu se mi zdá pošetilé. Je třeba poctivě rozlišovat mezi zpochybňováním katolické morálky a mezi kritikou konkrétních autorů, jejichž učebnicím se dá mnohé vytknout. V některých návrzích učebnic včetně těch, které by byly rády prohlášeny za katolické, lze vycítit nezdravou atmosféru: příliš zlehčené chápání tématu, a dokonce použití dvojsmyslných vtipů a žertíků. Takový způsob psaní pro mládež o sexualitě nebudí důvěru.

Dokumenty Apoštolského stolce, které se trvale zabývají problematikou rodiny a sexuální výchovy, charakterizuje krásný jazyk a hluboká argumentace, a proto je dobré uchýlovat se především k tomuto zdroji. Kryptokatolická nabídka je podle

mého názoru jen těžko přijatelná. Jako věřící bychom se přece za mravní a duchovní argumenty neměli stydět! Katolická nabídka se vřdycky bude lišit od řešení laického prostředí a nemá potřebu to ukrývat ani se toho bát. Příprava dobrého kompletu učebnic by si vyžádala velký kus týmové práce katolického prostředí. Jednotlivec není s to ji odvést a nestačí na to ani jeden manželský pár. Do týmu by měl patřit lékař, psycholog, teolog a pedagog. Zatím tu ale stále jen látáme díry.

■ *Je v polských školách přípustné používat učebnic, které odmítají katolická morální řešení mnoha otázek? Většina mladých přece pochází z katolických rodin.*

Toto téma je jistě mimořádně choulostivé. Nemáme právo nikomu vnucovat svůj katolický pohled na problematiku lidské lásky. Na druhé straně však nemůžeme připustit ani to, aby se dětem a mládeži z katolických rodin doporučovala taková morální řešení, která neberou ohled na jejich svědomí a náboženské přesvědčení. Respekt k náboženské zkušenosti a ke svědomí dítěte je základem výchovy k rodinnému životu. Škola podléhá ministerstvu výchovy a neustále čelí politickému vměšování a ideologii spojené s tou či onou vládní stranou. Ideologické rozmíšky na úrovni školy často dětem ubližují. Všichni, ale rodiče především, by se měli zbavit iluzí: škola jim nevychová děti k rodinnému životu a neukáže jim hodnoty lidské lásky, manželství a rodiny. To, co se děje ve škole, je důležité především pro ty děti, které v této oblasti nedostávají od své rodiny patřičnou pomoc. Dbají-li však rodiče o integrálně chápání výchovy svých dětí, je pomoc školy v přípravě na rodinný život prostě nadbytečná. Zřejmě bych trochu zchladil nadšence pro sexuální výchovu na školách a spíše podněcoval rodiče, aby se ujali tohoto tématu sami, protože je pro jejich potomky tak důležité.

■ *Přestože vyvolal problém sexuální výchovy ve škole tolik napětí, vytvářel také příležitost ke společenskému dialogu. Jak jste vnímal svou úlohu?*

Období několikaleté horké diskuse na téma sexuální výchovy ve škole mi dopřálo možnost setkat se s laickým prostředím. Mnohokrát jsem měl přednášky na různých vysokých školách v rámci postgraduálního studia sexuální výchovy. Často mě pokládali za představitele kléru, který bývá ztotožňován s negativním přístupem k sexualitě. Příležitostně se ukázalo také mnoho dalších osobních i společenských výhrad na adresu kněží: „Vy kněží děláte to či ono, necháte si platit za to a to“ a podobně. Obvykle jsem odpověděl, že se necítím odpovědný za chování všech kněží, že přicházím na pozvání s určitým posláním, které mi svěřila církev a jež lze vyslechnout, anebo odmítnout. Dá se však říct, že to byla velice užitečná setkání, protože poskytovala příležitost odstranit mnohé předsudky a fámy o špatném přístupu církve k problému lidské lásky a sexuality.

Tyto negativní názory o ní si mnozí utvářejí na základě dílčích a často skutečně nepříjemných situací ve zpovědnici, případně při kázání, při katechezi vedené nedostatečně připraveným katechetou a podobně. Když jsem na jedné vysoké škole komentoval dokument Apoštolského stolce, jeden účastník to nervově nevydržel, vstal a nahlas se zeptal: „Proč tohle neříkají kněží na kazatelně?“ Téma lidské sexuality je velice důležité a choulostivé, proto na jeho základě vzniká tolik zlého. Všechny připomínky k sexuálním tématům probíraným ve zpovědnici, na ambonu anebo při katechezi musí být kompetentní, vyvážené, a diskrétně a jemně podané. Jako kněží bychom se měli zabývat především duchovním a mravním rozměrem. Při probírání a řešení emocionálních a fyzických problémů je nezbytná i lékařská, terapeutická a psychologická pomoc.

■ *Zdá se, že napětí kolem sexuální výchovy neplyne z tematiky samé, ale spíše z negativního pohledu mnohých na církev...*

Nelitujme se tolik. V Polsku to ještě není tak zlé: v mnoha západních zemích to je mnohem horší. Napětí kolem sexuální výchovy, potratů, rozvodů atd. plyne nejen z negativního pohledu na církev, ale spíše z odlišného pohledu na člověka vůbec. Diskutujeme-li o lidské lásce, manželství, věrnosti, rodině, výchově dětí, nevěře, potratu a dalším, nutně se musíme nejprve ptát na antropologii. Na jakých hodnotách zakládáme řešení těchto závažných otázek? Hovoříme-li na daná témata v necírkevním prostředí, snažím se nejprve poukázat na nejdůležitější body křesťanské antropologie. Pokud se naše pohledy na člověka liší, budou se nutně různit i mravní řešení jednotlivých témat. S tím se nedá nic dělat.

Jednou jsem měl přednášku na téma katolické sexuální morálky v rámci postgraduálního studia na Akademii tělesné kultury v Katovicích. Jedna posluchačka mě zaplavila sérií otázek začínajících slůvkem „proč“: Proč církev něco připouští a něco jiného ne; proč se smí to a nesmí ono? Snažil jsem se uvést nějaké argumenty, ale když mi došly, sáhl jsem pro ten poslední: „Věříte v život po smrti?“ Odpověděla: „Nevím.“ Tehdy jsem jí vysvětlil, že se nedokážeme domluvit, protože máme odlišný pohled na lidský život. O sexualitě se nelze dohodnout odděleně od lidské odpovědnosti, svědomí, vyznání a duchovního života. Pokud byste přijali koncepci člověka předpokládajícího, že všechno končí tady na zemi, jeho řešení v oblasti sexuality se budou lišit od těch, která přijme věřící jedinec žijící podle církevního učení.

■ *Psal jste také o homosexualitě...*

To je plod setkání s mládeží, která se bojí o sebe a o svou budoucnost. Kvůli nedostatečnému poutu s otcem prožívá mnoho mladých chlapců v období svého dospívání velký strach o svou sexuální orientaci. Homosexuální obsese vládnuoucí v naší civilizaci způsobuje, že se chlapec ovlivněný často nahodilými

myšlenkami a pocity s obavami ptá: „Nejsem náhodou homosexuál?“ Ze zvědavosti se často uchyluje ke sledování homosexuální pornografie, což podle jeho mínění potvrzuje jeho domnělý sklon.

Moje knížka je určena především právě těmto mladým, kterými zmítá nepokoj. Má je uklidnit, povzbudit, aby hledali pomoc, a pobídnout je k odpovědnosti za vlastní život. Současná propagace homosexuálního chování je velice nebezpečná, protože dokáže mladého člověka snadno přesvědčit, že přišel na svět jako homosexuál a že jím už musí zůstat. Mládenci, který si není jist svou psychosexuální totožností, se dá namluvit téměř cokoli. Jedinci s ořeseným obrazem vlastního mužství by měli nejprve překonat svůj strach, aby dokázali navázat zralé vztahy s opačným pohlavím. Mají na to dost času. Profesor Arvesú tvrdil, že se psychosexuální totožnost utváří až do věku přibližně 25 let. Pokud někdo postrčí teenagera nejistého si svým mužstvím směrem k homosexualitě, může tím zničit jeho šanci na normální zdařilý manželský a rodinný život. Po žádné své knize jsem nedostal od čtenářů tolik dopisů jako právě po této.

■ *O čem psalí?*

Sdíleli mi své obavy. Ta kniha jim dodala naděje. Mnozí se ptali na možnost terapeutické pomoci.

■ *Poskytujete takovou pomoc?*

Požádá-li mě někdo o pomoc, obvykle nabídnu jedno nebo dvě setkání, jejichž cílem je rozlišit problém a posílit motivaci k práci na sobě. Nejdůležitější totiž je skutečně chtít se svým životem něco dobrého udělat. Někdy postačí jen pár rozhovorů, aby se mladý člověk upokojil. Homosexuální obavy totiž mívají často velké oči. Když mladý sám vidí, že to byl jenom strach, vytratí se někam i jeho fascinace homosexualitou. Ukáže-li se však, že je problém mnohem hlubší, je třeba vyhledat stálou pomoc, která vyžaduje terapeutickou kompetenci. Hluboké homosexuální sklony spojené s praxí vyžadují od dotyčného vel-

kou trpělivost a občas pořádnou dřinu na duchovní i psychologické úrovni. Cena za lidskou zralost bývá často vysoká. Aby ji člověk dokázal zaplatit, potřebuje hlubokou motivaci. Bez Boží a lidské pomoci je možnost překonat problém mizivá.

■ *Účastníl jste se několika diskusí o homosexualitě...*

Ty jsou zpravidla nelehké, protože antropologická východiska jednotlivých diskusních partnerů jsou totálně odlišná. Dopravovat se nějakého společného konsensu je častokrát nemožné. To ostatně ani není cílem takových diskusí. Homosexuálové jsou často velice citliví a to je třeba při rozhovoru respektovat. Je ale důležité, aby církve jednoznačně prezentovala své stanovisko na téma lidské lásky a sexuality a solidně je odůvodňovala. Měli bychom také naprosto jasně prokázat, že církve přistupuje k homosexuálům s veškerou úctou. Toto téma se mi zdá velice významné zvláště v současném civilizačním kontextu. Je tedy zapotřebí jasně představit stanovisko církve: ta neodsuzuje lidi nebo prostředí, ale pouze hlásá úplnou pravdu o lidské lásce, manželství a rodinném životě.

■ *Ještě další velice choulostivé téma, kterého se dotýkáte v knize Celiát: pedofilie mezi duchovními.*

To je také velice těžké a citlivé téma – tím víc, že existuje určitá fobie na pozadí homosexuality a pedofilie. Pohladit dítě při vybirání kostelní sbírky může být dnes chápáno dvojsmyslně. Přátelství dvou mladých lidí stejného pohlaví už bývá vnímáno jako podezřelé. V této oblasti lze snáze než kde jinde vrhnout stín a naházet špínu. Ani kněz z toho není vyňat. Je snadné někoho obvinít, dokázat už je těžší. Křivým obviněním tohoto druhu však lze dotyčnému zničit život. Proto je nutná rozvaha a diskretnost. Stačí připomenout známý případ, kdy bývalý bohoslovec křivě obvinil amerického kardinála Josepha Bernardina ze sexuálního zneužívání. Záležitost se sice rychle vyjasnila, ale způsobené ublížení zůstává. V těchto záležitostech je dnes třeba uchovat si

na jedné straně prostotu, neposkvrněnost a čistotu holubice, na druhé ale také moudrost a obezřetnost hada (srov. Mt 10,16).

Ten problém tu ale přes všechno existuje. Jaký je jeho dopad, to ví jen Bůh. Ve většině případů zaujímají obě strany postoj mlčení. Roste, zvětšuje se, ale atmosféra přeje spíše odhalení problému: stále častěji se stává, že oběť promluví, bohužel ale nejprve do kamer a novinářských diktafonů. Sexuálně zneužívání by měli mluvit, avšak především s těmi, kteří jim v dané situaci mohou poskytnout nějakou pomoc: s představiteli diecéze nebo řádu. Mnohokrát jsem hovořil s mladými, kteří byli sexuálně zneužíváni duchovním. Ta ublížení se často ani nedají vyjádřit. Někdy mají takoví lidé zcela zničený život. Existuje-li morální jistota, že někdo z kléru zneužívá tímto způsobem děti, měl by být zproštěn plnění své funkce. Na ublížení nelze vybudovat nic dobrého. Pokus ukryvat tyto jedince hlavně ze strany oficiálních představitelů je osudovou medvědí službou církvi. Mnoha západními zeměmi (mimo jiné Spojenými státy, Kanadou nebo Irskem) proběhla vlna soudních procesů s kněžími obviněnými z pedofilie. Tato společnost dnes sama zakoušejí, jak velice tím utrpěla. V Irsku například drasticky poklesl počet kněžských a řeholních povolání. Pro tuto zemi to byla tak bolestná zkušenost, že dokonce papež zmínil tuto záležitost během návštěvy biskupů ad limina, kdy se omluvil obětem za vytrpěné ublížení. První procesy s kněžími obviněnými z pedofilie ale proběhly už také v Polsku a v Čechách. To je citelné varování. Musíme sami a ve svém prostředí hovořit o daném problému a vytvářet atmosféru čistoty a mravní průzračnosti – dříve než nás k tomu donutí lidé zvenčí: novináři, prokurátoři a soudci. Je nesmírně důležité, aby celé společenství církve na všech svých úrovních pečovala o toto ovzduší mravní čistoty a průzračnosti. Pokud se v nějakém diecézním nebo řeholním společenství takové případy opakují, může to být následkem určité převládající mravní dvojsmyslnosti. K transparentnosti je ale třeba kandidáty kněžství vychovávat od okamžiku jejich vstupu do semináře. Na ní mnohé záleží.

■ *Ještě jedna těžká otázka: měly by oběti zneužívané kněžími obviňovat dotyčné před světskými soudy?*

Primas irské katolické církve kardinál Cahal Daly se omluvil věřícím za irské kněze a řeholníky, kteří sexuálně zneužívali děti, a apeloval na celou společnost, aby hlásili vládním úřadům všechny případy tohoto druhu. Takovou výzvu si mohla dovolit jen vyhraněná prozíravá osobnost schopná rozlišovat a rozhodovat. Stala se však velkým svědecktím věrohodnosti kléru této země, který se snaží získat si důvěru věřících. Co zmůže kněz postrádající důvěru oveček, jimž slouží? Nemáme právo bránit obětem domáhat se soudní spravedlnosti, a to i v případech, kdy je obviněným duchovní. Všichni jsme podrobeni stejným zákonům. Na druhé straně je ale v tomto ohledu zapotřebí nejvyšší rozvahy a moudrosti. Svátý Pavel říká, že by se křesťané neměli navzájem vláčet po soudech a obviňovat se před pohany. Tato rada se může v mnoha případech ukázat jako patřičná. Obvinít člověka před soudem za nějaké drobné provinění, slabou chvíli, o které nelze hovořit jako o velkém ublížení, by bylo nejen příliš přísným trestem, ale také příliš hlubokou ranou zasazenou společenství církve. Rozhodnutí ve svém svědomí činí pouze ten, jemuž bylo ublíženo, nebo jeho rodiče. Je ale zapotřebí brát v úvahu všechny okolnosti. Soudní proces obvykle obnovuje a prohlubuje utržené rány, protože odhaluje fakta před celou společností. Zlu se dá čelit i jinou cestou. Prvním krokem by vždycky mělo být navázání kontaktu s představeným toho, kdo ublížil. Zlu je třeba předcházet, je však třeba stoprocentní jistoty, že nejde o výmysly a nespravedlivé pomluvy.

■ *Nedomníváte se, že sebemenší zaváhání duchovních v oblasti celibátu se stává předmětem senzace a že je s oblibou oláčeno moderními médii?*

Přesně tak. Problémy lidské lásky a sexuality se dnes staly předmětem velkého sporu civilizace s církví. Katolická a pravoslavná církve jsou dnes jedinými náboženskými společen-

stvími, kterým je vlastní velmi souvislý a zároveň náročný systém sexuální morálky založený na velké židokřesťanské tradici. Je očividné, že se jakékoli volání na adresu církve po změně mravních pravidel mívá účinkem. Církev nejen důsledně trvá na svém učení, ale zároveň napomíná ty, kteří propagují nemravné jednání směřující proti lidské důstojnosti, pohoršující maličké a ničící dobro rodiny a manželství. Ta část současně civilizace, která se rozhodně staví proti morálním řešením zastávaným katolíky, protože vězí ve velkém obchodu s antikoncepcí a pornografií, pozorně sleduje chování kněží, kteří vystupují jménem církve. Každé jejich selhání se stává příležitostí obvinít církve z nedůslednosti, na čemž není nic mimořádného. Ti, kteří ustavují mravní zásady, mají jít příkladem jejich věrného zachovávání. Jakou hodnotu mohou mít slova o morálce, nejsou-li podložena příkladem vlastního života? Tato civilizační situace je velkou výzvou a závazkem pro všechny věřící. Kněží, řeholníci a věřící manželé jsou posláni vydávat světu jasné a průzračné svědecktví čisté lásky. Jedině tak jej lze přesvědčit, že člověk není otrokem svého těla a že dokáže podřídit jeho potřeby a přání skutečné partnerské a rodičovské lásce.